

Práce husovské komise do r. 2000¹

Pavel Černuška

Tento příspěvek chce nabídnout základní informace o práci Komise pro studium problematiky spojené s osobností, životem a dílem M. Jana Husa při České biskupské konferenci, tedy tzv. husovské komise, která existovala a pracovala mezi lety 1993 a 2000. Současně se však jeví vhodné poukázat na podněty, jež bezprostředně, ale i s větším časovým odstupem vedly k jejímu založení, a rovněž připomenout impulsy či dokonce úkoly, které z činnosti komise a jejích výsledků plynou pro současnost. Vzhledem k rozsahu se bude jednat o spíše stručný a neúplný přehled, který navíc nemůže nebýt do jisté míry také osobním svědectvím.² Mým cílem není pojednávat o tématech diskusí v komisi, protože o tom v mnohém svědčí odborná literatura, jež v souvislosti s prací komise vznikla. Zabývat se tedy budu komisí a její prací.

---

¹ Za ochotu a čas, který věnovali četbě tohoto textu, a za vzácné připomínky děkuji prof. Janě Nechutové a kardinálu Miloslavu Vlkovi.

² Šťastnou shodou okolností jsem byl jako student a posléze doktorand prof. Jany Nechutové přizván, abych se na práci komise podílel zajišťováním některých organizačních a technických úkolů. Osobně jsem se tedy účastnil jednání komise od 6. prosince 1996, předchodí dění je mi známo především z osobních rozhovorů se členy komise, mnohdy obsáhlých, ale přesto pouze zprostředkujících. Tato forma podílu na práci komise znamená jak výhody, tak nevýhody pro poskytování informací – na jednu stranu jsem zaznamenával i takové dění, jež ne vždy k členům dolehlo, současně jsem v dané době někdy spíše jen tušil značný význam některých témat, jednání a událostí.

S ohledem na osobnější povahu tohoto článku jsem se rozhodl neužívat obvyklý *pluralis modestiae*, jehož užití by navíc na některých místech mohlo vést k nejednoznačnému vyjádření. Zároveň jsem si skutečně vědom toho, jaké omezení znamená sdělení jediné osoby, hovoří-li se o ději tak komplexním, a očekávám, že se toto sdělení dočká doplnění.

Vzhledem k novosti tématu a do jisté míry dokumentační povaze příspěvku se v odkazech na zdroje informací nebudou nacházet pouze odborné texty, jak je obvyklé, ale rovněž publikace určené širší veřejnosti, ústní sdělení, rozhlasový rozhovor a podobně. Citovaná ústní vyjádření nejsou s ohledem na věrnost sdělení stylisticky upravena.

1. PŘED ZALOŽENÍM KOMISE

Události a kroky, které z dnešního pohledu přímo či nepřímou vedly k ustavení husovské komise v roce 1993, by si bezpochyby zasloužily samostatné pojednání.³

Je obecněji známo, že do diskuse, již II. vatikánský koncil věnoval oblasti svobody svědomí, přispěl sice stručně, ale velmi významně pražský arcibiskup kardinál Josef Beran, žijící tehdy v doživotním římském exilu. Dne 20. září 1965 ve svém latinsky předneseném proslovu řekl mimo jiné toto:

Tak se zdá, že i v mé vlasti katolická církev stále trpí pro to, co bylo v minulosti jejím jménem vykonáno proti svobodě svědomí, jako bylo v 15. století upálení kněze Jana Husa nebo v 17. století vnější donucení velké části českého národa, aby zase přijal katolickou víru podle zásady *cuius regio – eius religio*, jež byla uplatňována.⁴

Existují svědectví o tom, že vystoupení kardinála, který měl za sebou jak léta v koncentračním táboře Dachau v nacistickém Německu, tak dlouhá léta tvrdé internace v komunistickém Československu,⁵ zanechalo v posluchačích hluboké stopy.⁶ Mezi nimi byl krakovský arcibiskup Karol Wojtyła,⁷ jenž jako vzdělaný syn polského národa bezpochyby nelyšel o Husovi při této příležitosti poprvé.

Tento Beranův posluchač se již jako Jan Pavel II. setkal s dalšími podněty. V 11. čísle samizdatových *Teologických textů* se objevuje dopis

³ Tímto směrem se vydává Robert MEČKOVSKÝ, „Katolická církev a moderní bádání o Janu Husovi,“ *Sacra* III, č. 1 (2005): 25–44. Zmínit je třeba také jeden z plodů práce Jiřího Kotyka, který se účastnil práce husovské komise: Jiří KOTYK, *Spor o revizi Husova procesu*, Praha: Vyšehrad, 2001.

⁴ *Acta synodalia Sacrosancti Concilii Oecumenici Vaticani II*, sv. IV, 1, s. 393n. Nejnovější vydání českého překladu: *II. vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.*, ed. Ctirad V. Pospíšil, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, s. 220–221.

⁵ O jeho životních osudech pojednává vynikajícím způsobem Stanislava VODIČKOVÁ, *Uzavírám vás do svého srdce – životopis kardinála Josefa Berana*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 399 s., zde především s. 83–125 a 217–299.

⁶ Tamtéž, s. 318–319 – s pozoruhodným doplněním, že již samotný příchod českého primase k řečnickému pultu doprovodili koncilní otcové potleskem vestoje. Uvádí se zde rovněž, že výchozí návrh kardinálova proslovu připravil Alexandr Heidler.

⁷ Svou osobní přítomnost při pronesení tohoto projevu potvrdil v rozhovoru Jan Pavel II. Tomáš Halíkovi – ten zmínil uvedenou skutečnost v pořadu *Jak to vidí...*, který odvysílal Český rozhlas Dvojka 20. května 2015 a v době přípravy tohoto textu je součástí audioarchivu Českého rozhlasu.

adresovaný přímo papeži, jehož autorka je uvedena jako „doc. dr. M. H“. V kontextu tehdejší diskuse vyzývá k Husově rehabilitaci a dokonce říká: „Kdo z Říma otevřeně, bez obalu, zřetelně, konkrétně a veřejně vyznal, jaká církev byla a už nikdy – dej Bůh – nesmí být?“⁸ Nemůže to být jedna z inspirací, které vedly papeže k péči o očišťování historické paměti a sérii odvážných omluv za minulé chyby katolické církve, z nichž první se na počátku Velkého jubilea týkala právě Mistra Jana Husa?

Jan Pavel II. je také označen za „inspirátora sondážní diskuse“, která proběhla ve Varšavě 17. května 1988. Ve zprávě o této diskusi, kterou přebírají *Teologické texty* z Věstníku polské biskupské konference,⁹ se mj. uvádí:

Byl vznesen požadavek, aby byl uznán nejen za velkého teologa, horlivého kněze a nekompromisního křesťana, ale dokonce za předchůdce II. vatikánského koncilu. Bude i třeba, aby se vyslovil Apoštolský stolec. ... Bylo navrženo Husův případ studovat společně s Čechy a pokračovat v setkání v Římě.¹⁰

Je tedy třeba zmínit také debatu, jež se vedla na stránkách samizdatových *Teologických textů*. Je pozoruhodné, že významným impulsem k rozsáhlejší diskusi a stěžejním textem 11. čísla věnovaného 20 letům od II. vatikánského koncilu¹¹ je český překlad textu, který napsal Stefan Swieżawski, dlouholetý osobní přítel Jana Pavla II. Polské znění navíc vydal nejprve *Tygodnik Powszechny*,¹² „jehož přispěvatelem a protek-

⁸ Dopis doc. dr. M. H. je zveřejněn zde: „Korespondence s Římem,“ *Teologické texty*, samizdat č. 11, s. 31–32. Je vhodné dodat, že o několik řádek níže autorka poznamenává i toto: „Vím, že mluvím velmi drsně a nediplomaticky.“ Tím výmluvnější je skutečnost, že přepis odpovědi uvedený na téže straně zaznamenává vedle textu připraveného zjevně spolupracovníky Jana Pavla II. též vlastnoruční papežův vzkaz a požehnání autorce listu. (Samizdatové *Teologické texty* jsou přístupné na adrese <http://www.teologicketexty.cz/>.)

⁹ Má se jednat o referát, jehož autorkou je Iwona Ložna a byl zveřejněn v č. 27/88 (údaj je převzat z *Teologických textů* a nebylo možné jej ověřit).

¹⁰ „Diskuse o Husovi – iniciativa polského episkopátu,“ *Teologické texty*, samizdat č. 16, s. 30.

¹¹ Již samo spojení husovské problematiky s koncilem ukazuje na vynikající teologickou intuici redakce.

¹² *Tygodnik powszechny*, 1986, č. 6. Údaj je převzat z článku QUIS (= Oto MÁDR), „Náš Mistr Jan Hus?,“ *Teologické texty*, samizdat č. 11, s. 26–28, a nebylo možné jej ověřit. – Uvedený text Oty Mádra vydaly znovu *Teologické texty* 2 (2015): 83–84. Zajímavou shodou okolností se tak husovská tematika objevuje jak v samizdatových počátcích *Teologických textů*, tak v čísle, které je bohužel – a nikoli překvapivě – jejich číslem posledním.

torem byl svého času krakovský kardinál, který i jako papež zůstává s redakcí v úzkém styku“.¹³ Objevuje se zde dále jak zmíněný proslov kardinála Berana,¹⁴ tak pozoruhodný editorial *Církev jde dějinami vpřed*¹⁵ a článek *Náš mistr Jan Hus?*,¹⁶ jehož autorem je Quis, tedy Oto Mádr. Již v 9. čísle však nacházíme příspěvky věnované Husovi, které napsali Eremita a Tomáš Špidlík.¹⁷ V následujících číslech se ve vyšším počtu objevují příspěvky věnované husovské problematice – lze tedy tvrdit, že v celkem 17 číslech samizdatových *Teologických textů* vydaných mezi lety 1979 a 1989 není této záležitosti věnována rozhodně malá pozornost.

Husovo jméno se k papežovým uším dostalo také v překotných dnech na sklonku roku 1989, zřejmě 19. prosince.¹⁸ Po pouhých dvou dnech příprav proběhlo ve Vatikánu jednání papeže s místopředsdou federální vlády ČSSR ThDr. Josefem Hromádkou. Kromě jiných témat připomněl dr. Hromádka Janu Pavlu II. i skutečnost, že nastává čas příhodný k tomu, aby se bolestná minulost spojená s postavou Jana Husa stala předmětem solidní diskuse a studia, jež jsou předpokladem bratrského smíření.¹⁹

---

¹³ „Poznámka překladatele,“ *Teologické texty*, samizdat č. 11, s. 25. Překladatel, jehož jméno není v tomto případě uvedeno ani pod pseudonymem (dle stylu následující úvahy se však domnívám, že jde o Otů Mádra), tamtéž velmi trefně uvádí: „Při čtení Swieżawského článku ... se vtrhává otázka, zda a nakolik se nejedná o vážný signál pro českou církev a pro nás, když uvážíme, že věc mistra Jana Husa, husitského hnutí, o několik staletí později pak střetnutí reformace a protireformace bolestně rozděluje český národ, navrhuje předsudky, vytvářejí bariéry nedůvěry a pohoršující vztah nepřátelství mezi vyznavači téhož Ježíše Krista, což ve svých důsledcích pociťujeme až dodnes a což zatěžuje současné ekumenické vztahy.“

¹⁴ Tamtéž, s. 29–30.

¹⁵ Tamtéž, s. 2.

¹⁶ Tamtéž, s. 26–28.

¹⁷ *Teologické texty*, samizdat č. 9, s. 19, 32–36.

¹⁸ Vycházím zde z příspěvku někdejšího synodního seniora Českobratrské církve evangelické a místopředsedy první československé vlády po roce 1989 ThDr. Josefa Hromádky v publikaci: Aleš PALÁN – Ivana JENÍŠTOVÁ (ed.), *České srdce pro Jana Pavla II. – Svatý otec ve vzpomínkách Čechů a Moravanů*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 46–49, především ale z jeho sdělení, jímž přispěl do diskuse při teologickém sympoziu *Jan Hus – svědek křesťanské víry pro naši dobu* v reakci na můj referát o práci husovské komise. Toto sympodium společně uspořádaly CMTF UP v Olomouci a olomoucká diecéze Církve československé husitské a konalo se v Olomouci dne 14. května 2015. Dr. Hromádka odkázal rovněž na archivní materiály úřadu vlády a vatikánského státního sekretariátu dokumentující jeho jednání s papežem, jež však z časových důvodů nebylo možné vyhledat.

Další okolností, která vešla v širší známost teprve nedávno, je dopis, jímž se na Jana Pavla II. obrátil 29. března 1990 Karel Skalický.²⁰ Nejen ze souvislostí uvedených v korespondenci prof. Skalického je známo, že aktivit, jež s tím či oním záměrem předcházely papeže v Československu, bylo více. Není však cílem tohoto pojednání, aby je v úplnosti dokumentovalo a představilo.

2. ZALOŽENÍ A PRÁCE KOMISE

Komisi pro studium problematiky spojené s osobností, životem a dílem M. Jana Husa při České biskupské konferenci založil dne 11. července 1993 kardinál Miloslav Vlk.²¹ Český primas se stal předsedou komise, místopředsedou byl Mons. František Radkovský, který je ČBK pověřen péčí o ekumenické kontakty, a sekretářem komise, na němž ležela hlavní tíže práce související s přípravou a průběhem jednotlivých jednání, se stal paulán František J. Holeček. Jde-li o institucionální zařazení, jednalo se tedy o římskokatolickou aktivitu, nicméně velmi záhy se jednání a práce komise začali účastnit rovněž členové příslušející k dalším křesťanským církvím, posléze také lidé bez výslovného konfesního zařazení, kteří se na práci komise podíleli jako renomovaní experti. Status členů se mohl v průběhu času i měnit: tak např. prof. Jana Nechutová byla nejprve přizvána jako specialistka, ale již během prvního roku práce v komisi

¹⁹ Přepisují doslova podle záznamu laskavě poskytnutého hlavním organizátorem oloouckého sympozia, farářem ČSCH Mgr. Jaroslavem Křivánkem: „...jeden z těch návrhů, které jsem mu předkládal, byl: Mezi vámi – římskokatolickou církví – a českým národem visí ve vzduchu kauza Jana Husa. ... A tak tedy tam je začátek a Jan Pavel mně slíbil: ‚To je můj úkol, že se této záležitosti chopím.‘ Potom pověřil Vlka, aby tuhle věc vzal za svou a začala se tvořit komise – tam je začátek té husovské komise a jsem rád, že se tak stalo, že to mělo svou genezi pozvolnou – až do roku třiadevadesát jsem pořád čekal, kdy se něco ozve z toho našeho jednání a připomínal jsem to i dalším členům vlády, aby na to Vatikán upozornili. Ale pak v tom třiadevadesátém se to objevilo na světě.“

²⁰ Na žádost kolegů jej autor zpřístupnil v soukromě vydaném souboru textů pojmenovaném *Klasma*, České Budějovice 2015, jež dostali účastníci konference *Mistr Jan Hus – svědek křesťanské naděje pro dnešní dobu*, která se konala v Českých Budějovicích 18.–20. května 2015. Při zahájení konference tyto texty pan profesor Skalický osobně představil a předčítal z nich. Zmiňovaný list nalezne čtenář v tomto čísle *Studia theologica* na s. 6–8.

²¹ Údaj byl již zveřejněn zde: Ctirad Václav Pospíšil, *Husovská dilemata*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015, s. 89.

byla jmenována oficiální zástupkyní Českobratrské církve evangelické.²² Pokud je mi známo, ne všichni účastníci jednání byli členy komise – velmi sympatickou okolností, která se ostatně týkala i mě, bylo to, že prostřednictvím členů komise působících v univerzitním prostředí byla účast na jednání umožněna i jejich studentům či doktorandům.

Podle zápisů se jednání účastnili:²³ Miloslav Vlk (předseda), František Radkovský (místopředseda), František J. Holeček (sekretář), Anežka Vidmanová, Jana Nechutová, Jiří Kejř, Oto Mádr, Miloš Raban, Tomáš Halík, Vilém Herold, Zdeněk Kučera, Jan B. Lásek, Michael Kučera, David R. Holeton, Jaroslav V. Polc, Martin Wernisch, František Šmahel, Jan Skutil, Jiří Kotyk, Václav Babička, Čestmír Brandejs, Petr Čornej, Libor Jan, Miloslav Polívka, Božena Kopiczková, Vít Vlnas, Jan Royt, Jiří Bílý, Jan Hradil, Olga Kopecká (Valeská), Pavel Černuška, Veronika Černušková, Miloš Žila, Jiří Václavek, Martin Vaňáč, Petr Hlaváček, Ota Halamá, Martin Chadima, Pavel Helan, Matthias Thiele.

Vlastní témata, jimž se členové komise během jednání věnovali, jakoliv právě ta se vzhledem k plodům práce komise jeví nejdůležitější, nejsou předmětem tohoto článku a seznámit se s nimi lze prostřednictvím odborných publikací či veřejných prohlášení, jež v souvislosti s činností husovské komise spatřily světlo světa. Jednotlivá zasedání probíhala obvykle takto: na začátku předseda nebo sekretář seznámil ostatní s aktuálním děním souvisejícím s prací a úkoly komise (např.: kontakt se zahraničními odborníky,²⁴ jednání ve Vatikánu, ekumenické kontakty v ČR, informace o nových publikacích apod.), poté pokračovala diskuse započatá při minulých jednáních nebo byl přednesen referát ke dříve stanovenému tématu, na něž navázala odborná debata. Jednání se konala v pátek, trvala přibližně dvě hodiny a členové se jich účastnili ve svém „volném“ čase bez nároku na náhradu.

²² Vycházím ze sdělení prof. Nechutové.

²³ Jména jsou uvedena bez titulů, hodností a funkcí, jež se měnily již v průběhu existence komise a také dnes mají mnohdy jinou podobu.

²⁴ Z mnoha uveďme aspoň jeden příklad – během 23. zasedání (17. ledna 1997) říká Oto Mádr: „S profesorem Swieżawským jsem nedávno osobně hovořil, pozdravuje naši komisi a byl by velice rád, kdybychom mu mohli poskytovat informace o naší práci.“ Důležitá byla ve své době též komunikace s dnešním kardinálem Walterem Brandmüllerem, v souvislosti se záměrem uspořádat lateránské sympozium pak jednal kardinál Vlk kromě Jana Pavla II. s kardinály Rogerem Etchegarayem a Josephem Ratzingerem (viz pozn. 34).

Je sice zcela samozřejmé, že z jednání byly pořizovány zápisy, nicméně jejich podoba si zaslouží zmínku. Jednání komise se totiž nahrávala a zápisy vznikaly přepisem těchto nahrávek. Velmi podrobně (mnohdy doslovně) se zaznamenávaly úvodní informace a především odborná diskuse členů komise, na niž se pak díky detailnímu zápisu snáze navazovalo během dalších jednání. Vynechávány byly nepodstatné pasáže, např. domluvy o technických a organizačních záležitostech. Zápisy tak často mají 10–15 stran a poskytují dosti věrný obraz o průběhu jednání. Od 24. zasedání (14. února 1997) platila dohoda, že se pracovní materiály komise až do zveřejnění prvního oficiálního dokumentu považují za texty pro interní použití.²⁵ 30. zasedání komise proběhlo 12. prosince 1997 v aule Pedagogické fakulty MU v Brně jako veřejné, jedním z cílů bylo informovat akademickou veřejnost o práci komise a součástí jednání byla také diskuse členů komise s posluchači.

Jak jsem již připomněl, diskuse byla velmi otevřená. Tato skutečnost podstatně souvisí s tím, že při zasedáních panovala atmosféra vzájemné důvěry a respektu i ve chvílích, kdy zaznívaly názory rozdílné, někdy dokonce protikladné, a to v záležitostech mnohdy až bolestivých. Na první pohled byla patrná snaha o pochopení druhého a jeho myšlenky či vnímání té či oné skutečnosti, v němž se mnohdy projevil rozdíly mezi jednotlivými křesťanskými církvemi.²⁶ Kardinál Miloslav Vlk proto o komisi velmi často hovořil jako o laboratoři ekumenismu, a to jak při jejím jednání, tak na veřejnosti, když odpovídal na dotazy k její činnosti. Současně se navzdory tomu, že byl po celou dobu existence komise nejen pražským arcibiskupem, ale také předsedou České biskupské konference i Rady evropských biskupských konferencí, osobně zúčastňoval jednání komise, jak jen to bylo možné. Na začátku 34. zasedání tak kupříkladu řekl:

---

²⁵ Důvodem pochopitelně nebylo utajování informací, vždyť na práci komise navazovaly např. velmi četné popularizační přednášky sekretáře komise Františka J. Holečka a příležitostně dalších členů. Práce a někdy i sama existence komise však nebyly v katolickém i nekatolickém prostředí přijímány vždy jen kladně, a proto se jevílo jako vhodnější předkládat až důkladně propracované výstupy. Jistou roli hrálo i to, že při zasedáních komise byla diskuse velmi otevřená a s důvěrou zaznívaly i mnohé pracovní verze – jejich formulace vytržené ze souvislostí diskuse by však mohly být chápány mylně a případně i poškodit členy komise.

²⁶ Kromě svého vlastního zadání se komise v diskusi dotýkala také souvisejících témat. Jako příklad lze zmínit kanonizaci bl. Jana Sarkandera (21. května 1995 v Olomouci), která pochopitelně ovlivnila atmosféru jednání.

Rád bych se omluvil za to, že tady nemohu být vždy, ale zároveň vás chci ujistit, že bych raději byl tady než někde jinde, protože tato komise je – jak už bylo řečeno – laboratoří ekumenismu. Realizuje se zde to, co se děje v církvi celé a zvlášť na půdě katolické církve: otevřenost vůči ostatním, vůči problémům, vůči minulosti a také to, co je zvlášť v poslední době v církvi patrné a co papež Jan Pavel II. uskutečňuje, tedy pohled s otevřeným hledím na problémy, chyby a hříchy minulosti.²⁷

Do jednání komise pak nevstupoval jen jako arcibiskup, ale rovněž jako člověk, který část své odborné práce věnoval tematice související s M. Janem Husem. Prostřednictvím kardinála Vlka byl o práci komise průběžně informován Jan Pavel II., který se sám na činnost komise dotazoval a po svém hostu také častěji posílal členům komise pozdrav a poděkování za jejich práci.

V souvislosti s prací komise vznikaly také publikace. Jako příklad uveďme alespoň brilantní monografii Jiřího Kejře věnovanou Husovu procesu,²⁸ v níž autor uvádí:

Podnětem k této práci byl nejen autorův dávný zájem o dějiny husitství, nýbrž také snaha přispět k hlubšímu studiu Husa, jehož iniciátorem byla na ekumenickém a interkonfesionálním základě vytvořená „Komise pro studium problematiky spojené s osobností, životem a dílem M. Jana Husa při České biskupské konferenci“.²⁹

V roce 2001 pak Jiří Kotyk vydává knihu *Spor o revizi Husova procesu*, jež reflektuje také již ohlasy na události z prosince 1999 spojené s Husem.³⁰ Více členů komise pak v roce 1997 přispělo do 3. čísla 8. ročníku *Teologických textů*, které bylo věnováno Husovi a neslo název „Jan Hus a ekumena“.

S postupem času začalo být patrné, že se blíží čas, kdy by komise mohla představit dosavadní výsledky svého úsilí a přizvat k diskusi též další znalce, a jako vhodná příležitost je jevil rok 2000, pro nějž ohlásil Jan Pavel II. oslavy Velkého jubilea. Na odbornou práci a diskusi by pak dle očekávání navázalo papežské vyjádření k případu Jana Husa.³¹ Po-

²⁷ Zápis z 34. jednání komise (Praha, sídlo ČBK, 13. listopadu 1998), s. 2.

²⁸ Jiří KEJŘ, *Husův proces*, Praha: Vyšehrad, 2000.

²⁹ Tamtéž, s. 18, pozn. 11.

³⁰ KOTYK, *Spor o revizi Husova procesu*, 2001.

³¹ Ostatně záměr Jana Pavla II. dospět k řešení do r. 2000 je staršího data, jak vyplývá např. ze sdělení Mons. Františka Radkovského již v roce 1995 – viz Olga KOPECKÁ, „Husovská komise“, *Teologické texty* 6 (1995): 93. Tento text zkráceně zaznamenává rozhovor odvysílaný rozhlasovou stanicí Svobodná Evropa 19. března 1995.

jednat o sympoziu, které se konalo na Papežské lateránské univerzitě v Římě 15.–18. prosince 1999,³² by vyžadovalo samostatnou stať, a proto se omezím na okolnosti újeji související se zasedáními husovské komise. S ohledem na rozsah zde pochopitelně nelze podrobně popsat jednotlivé kroky, ale pouze provést výběr.

O záměru uspořádat sympozium se mluvilo poprvé 22. ledna 1999. Na samotném závěru jednání, během něhož jinak probíhala velmi živá a podnětná diskuse věnovaná Husově eklesiologii,³³ informoval sekretář komise „badatele o tom, že se v těchto dnech jedná o konání podzimního kolokvia v Římě“ a avizoval jednání kardinála Vlka, jenž se tohoto zasedání komise účastnil, ohledně tohoto záměru v Římě. Poté tedy proběhly schůzky pražského arcibiskupa s kardinálem Rogerem Etchegarayem, tehdejšíím předsedou Papežské rady Iustitia et pax, a kardinálem Josephem Ratzingerem, toho času prefektem Kongregace pro nauku víry, o nichž pak předseda komise informoval při příštím zasedání 19. března 1999.³⁴ Významným krokem pak bylo jednání s Janem Pavlem II. na za-

³² Na deskách rozdáváných účastníkům je uveden italský název Convegno internazionale su Giovanni Hus, jak mohu dosvědčit, sborník z konference pak nese český titul Jan Hus na přelomu tisíciletí – viz *Jan Hus na přelomu tisíciletí: mezinárodní rozprava o českém reformátoru 15. století a o jeho recepci na prahu třetího milénia: Papežská lateránská universita Řím, 15.–18. prosince 1999*, ed. František J. Holeček – Zdeněk Vybíral – Miloš Drda, Ústí nad Labem: Albis international, 2001 (*Husitský Tábor*, suppl. 1), s. 5.

³³ O atmosféře tohoto, ale i jiných zasedání mohou svědčit slova, jež uzavřela diskusi a bezprostředně předcházela následující závěrečné informaci Františka J. Holečka. Oto Mádr tehdy řekl: „Bude to spíše tečka [tedy nikoli dotaz, jak předpokládal sekretář moderující diskusi – pozn. aut.]. Jsem nesmírně nadšen touto badatelskou atmosférou. Jako moralista se ovšem musím ptát: Cui bono? Co s tím v situaci, která nás vyprovokovala? Proč chceme Husa zkoumat a co nabídneme dnešnímu obecnstvu u nás či jinde? Zazněla tři důležitá slova, která inspirují dodnes: pravda, láska, jednota. Promítám si to do dnes převažujícího myšlení. Co znamená pravda? Moje. Láska? Sebeláska. Jednota? Nikdy! Je to nepřesné, ale přesto – já nevím, co tomu řekne dnešní člověk. Hus pro něj znamená protest proti tomu všemu hádání. Budeme-li mít na mysli člověka dneška, možná nalezneme u Husa i něco, co jsme tam zatím nehledali, a nebude to jen ta revoluce.“ – Zápis z 35. jednání komise (Praha, sídlo ČBK, 22. ledna 1999), s. 14–15.

³⁴ „Rád bych vám řekl, jak proběhla má jednání v Římě. Měl jsem možnost hovořit s kardinálem Etchegarayem, kardinálem Ratzingerem a Mons. Dupreyem [sekretář Papežské rady pro jednotu křesťanů – pozn. aut.]. Kardinál Etchegaray mi odpověděl, že tuto akci naprosto podporuje, dává jí plnou morální podporu a je ochoten ji vzít pod svá křídla, to jest, spojit toto kolokvium s perspektivou Velkého jubilea. Řekl jsem, že se na něj obrátíme ještě písemně. Dále jsem hovořil s kardinálem Ratzingerem. Doporučil nejprve vše přenést na akademickou rovinu, navázat kontakt s komisí P. Cottiera [dominikánský kněz a vysoce respektovaný znalec, tehdy mj. teolog papežského domu a generální sekretář Mezinárodní teologické komise, posléze předseda výboru

čátku května 1999, o němž informoval členy komise Tomáš Halík.³⁵ Na přelomu srpna a září se k záměru vyslovil též Mons. Crescenzo Sepe (generální sekretář pro přípravu Velkého jubilea roku 2000, od r. 2001 kardinál).³⁶ Na paměti však zůstávalo, co má být hlavním záměrem tohoto sympozia, jak v říjnu velmi příhodně připomněla Jana Nechutová.³⁷ Zasedání komise v listopadu a prosinci 1999 pak byla věnována především organizačním záležitostem souvisejícím s blížícím se sympoziem.

Poslední zasedání husovské komise se konalo 18. února 2000. Jeho tématem bylo pochopitelně hodnocení římského sympozia a ohlasů na

připravujícího lateránské symposium, od r. 2003 kardinál – pozn. aut.], Lateránskou univerzitou a některými dalšími osobnostmi. Reagoval velmi pozitivně a dokonce by se snad sám byl ochoten takového kolokvia účastnit; jistě by bylo vhodné jej pozvat. Byl velmi potěšen našimi kontakty se zahraničními badateli. Slíbil jsem mu, že mu pošleme informace o přípravách tohoto kolokvia. Na radě pro jednotu křesťanů mi Mons. Duprey doslova řekl: Molto importante per l'ecumenismo in Europa. Noi siamo molto disponibili. I zde jsem slíbil poslat zprávu.“ – Zápis z 36. jednání komise (Praha, sídlo ČBK, 19. března 1999), s. 22.

³⁵ „Na začátku května jsem byl na žádost kardinála Vlka přijat Svatým otcem a ve více než hodinovém rozhovoru jsem ho informoval o výsledcích práce ve smyslu posledního zápisu, o záměru uspořádat konferenci a o možné koordinaci s návštěvou prezidenta Havla [v roce 1999 darovala vánoční strom na svatopetrské náměstí Česká republika a v souvislosti s jeho předáním se připravovalo setkání Jana Pavla II. a Václava Havla – pozn. aut.]. Svatý otec vše pozorně vyslechl, na řadu věcí se vyptal a projevil velké porozumění pro tuto záležitost. Poradil nám řadu kroků, které by mohly vést k tomu, aby mohl vydat stanovisko v souvislosti s rokem 2000. Papež vidí tuto kauzu jako velmi vážnou pro celou církev, ekumenismus a českou společnost.“ – Zápis z 38. jednání komise (Praha, sídlo ČBK, 18. června 1999), s. 2.

³⁶ „Jsem velmi spokojen jako generální sekretář Velkého jubilea roku 2000, že jsem mohl přijmout žádost ze strany jeho Eminence předsedy ČBK, a také pro značnou pomoc, kterou sekretář komise poskytuje organizaci mezinárodního sympozia o Janu Husovi. Věřím, že toto sympozium kromě objektivního významu pro revizi obsahů duchovních, teologických i společenských díla tohoto syna české církve a českého lidu se jistě zařazuje do spirituality a orientace, kterou dal Svatý otec celému jubilejnímu roku. Je to příležitost k zamyšlení a analýze, příležitost k tomu, abychom říkali a konali pravdu pro celé dějiny církve včetně současných. Přeji tomuto sympoziu úspěch a mohu s jistotou říci, že ze strany Centrálního výboru Velkého jubilea se mu dostane vši podpory a vši vážnosti, aby toto sympozium přispělo k většímu společenství, ať už jde o naše křesťanské bratry či také o společenský a politický kontext velké České republiky.“ – Zápis z 39. jednání komise (Praha, sídlo ČBK, 3. září 1999), s. 3. (Zápis uvádí simultánní překlad záznamu, který členové komise slyšeli.)

³⁷ „Dovolte mi vyjádřit určité obavy z toho, aby v přípravách na sympozium nepřevládá postoj jakéhosi instrumentalismu. Přece jen mám pocit, že je obtížné a riskantní spojit záměry vědeckého jednání s úmysly spíše církevními, jakkoli jsou chvályhodné a jakkoli je vítám.“ – Zápis ze 40. jednání komise (Praha, sídlo ČBK, 1. října 1999), s. 3.

ně. Zaznělo současně, že úkol vytyčený před téměř 10 lety Janem Pavlem II. byl naplněn tím, že papež mohl především na základě práce husovské komise pronést stanovisko k Janu Husovi, jehož součástí bylo též vyjádření lítosti jménem katolické církve, kterému se coby významnému historickému kroku dostalo široké publicity:

Dnes v předvečer Velkého jubilea, cítím povinnost vyjádřit hlubokou lítost nad krutou smrtí, na kterou byl Jan Hus vydán, a nad následnou ranou, zdrojem konfliktů a rozdělení, která se tímto způsobem rozevřela v myslích a srdcích českého lidu.³⁸

Tato slova řekl papež v průběhu audience pro účastníky sympozia. Je vhodné poznamenat, že nápad, aby nás papež přijal, vzešel při přípravě sympozia ze strany Říma.³⁹ To, že by také ohlasy na symposium mohly být součástí sborníku,⁴⁰ byl pak návrh Oty Mádra.⁴¹

Protože má tento článek do jisté míry též povahu osobního svědectví, dovoluji si doplnit, že mě záměr ukončit práci husovské komise překvapil, protože se jevílo jako velmi dobře proveditelné, aby na již dosažené výsledky bezprostředně navázalo další bádání i poučená popularizace, zvláště v situaci, kdy se husovské problematice dostalo v očích veřejnosti nemalé pozornosti. Jak jsem později zjistil, nebyl jsem v tomto postoji osamocen. Stejný názor vyjádřil např. člen komise Jan B. Lášek.⁴² Rovněž místopředseda komise biskup František Radkovský v souvislosti s její prací již dříve připomněl:

Musíme uznat náš dluh, že jsme těchto pozitivních závěrů nevyužili dostatečně. Aby se rozšířily do vědomí zvláště u nás, v katolické církvi.⁴³

³⁸ Jan Hus na přelomu tisíciletí, s. 685–686.

³⁹ Zápis z 39. jednání komise (Praha, sídlo ČBK, 3. září 1999), s. 4.

⁴⁰ Zpracovány jsou zde: Jaroslav PÁNEK – Miloslav POLÍVKA, „Rozprava o Husovi jako historiografický podnět (Na okraj zamýšlené příručky církevních dějin českých zemí),“ in Jan Hus na přelomu tisíciletí, s. 647–659.

⁴¹ „K referátům by bylo vhodné připojit také reakce na to, jak symposium probíhalo.“ – Zápis z 38. jednání komise (Praha, sídlo ČBK, 18. června 1999), s. 4.

⁴² V diskusi během konference *Mistr Jan Hus – svědek křesťanské naděje pro dnešní dobu* v Českých Budějovicích dne 19. května 2015.

⁴³ František Radkovský u příležitosti uzavření dohody o spolupráci k 600. výročí pražského reformátora, kterou podepsali zástupci Církve Československé husitské a Českobratrské církve evangelické dne 3. 12. 2013, viz TISKOVÉ STŘEDISKO ČBK, „Církve podepsaly dohodu o spolupráci k výročí Jana Husa,“ <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/>

3. K ZAMYŠLENÍ A INSPIRACI

Významnou změnu v přístupu katolické církve k M. Janu Husovi, jak ji vyjádřil svatý Jan Pavel II., lze vidět mimo jiné jako dar plynoucí z okolností historických i osobních: z článků uveřejněných v samizdatových *Teologických textech* přímo dýchá touha po nápravě historického rozdělení i ochota k dialogu, což bezpochyby souvisí s dlouhou dobou nesvobody v komunistickém Československu. Nemalou roli jistě hrálo i to, že jak na svatopetrském, tak na svatovojtěšském stolci usedli muži, kteří měli bezprostřední osobní zkušenost s potlačováním svobody svědomí ze strany někdejších totalitních režimů. Příbuzné naladění vykazuje velmi významné prohlášení kardinála Vlka a synodního seniora Smetany datované 1. ledna 2000:

Žádná církev, žádná konfese si nemůže Husa bezezbytku „přivlastnit“. ... Ve svém pohledu na církev Hus jistě překročil sebezpočtení církve své doby, v některém ohledu předjímal myšlenky reformace následujícího staletí, v jiném pak některé důrazy, jež později katolická církev vyzdvihla na Druhém vatikánském koncilu. ... I když Husova postava může být nadále předmětem různých interpretací, nemusí a nesmí být předmětem sváru a rozdělení.⁴⁴

Jakkoliv je pro pochopení dilemat Husova života jediným pevným základem pečlivá odborná práce,⁴⁵ je usmíření jako vždy úkolem pro celé církevní společenství. Na to ostatně upozorňuje dávno před založením komise její pozdější člen Oto Mádr:

Celý úkol našťestí nespočívá na bedrech odborníků. Jeho dokonce podstatnější část je vyhrazena všem křesťanům dobré vůle. Stačí, ale je nezbytně potřebné dorůst k pravdě jako takové – každá pravda je Boží. Osvobodit se od emocí, kromě jediné „emoce“, totiž křesťanské lásky,⁴⁶ ta otvírá oči pro pravdu a pro dobro všude,

---

cirkve-podepsaly-dohodu-o-spolupraci-k-vyroci-jana-husa/ [zveřejněno 4. 12. 2013, cit. 19. 5. 2015]

⁴⁴ Miloslav kardinál VLK – Pavel SMETANA, „Společné prohlášení k římskému sympoziu o M. Janu Husovi,“ in *Jan Hus na přelomu tisíciletí*, s. 27–30, zde 28.

⁴⁵ Zde si pochopitelně vypůjčuji výstižný název monografie, jež na právě takové pečlivé odborné práci stojí: Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Husovská dilemata*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015.

⁴⁶ Podtržení pochází od autora článku v samizdatových *Teologických textech*.

i u odpůrců, historických i současných. Jinak by revize Husova procesu a jeho rehabilitace měla pro ekumenické sblížení dost malou cenu.⁴⁷

Rozhodně tedy nelze říct, že by snad dnes Hus nebyl pro českého křesťana tématem vedoucím k osobnímu zamyšlení a úsilí.

Již v koncilním vystoupení kardinála Berana se spojuje problematika husovská a husitská s mnohdy bolestnými událostmi českých církevních dějin 17. století. Stejnou úvahu nalezneme v *Teologických textech*, vydávaných v době nesvobody samizdatově:

Pod tímto zorným úhlem je třeba posuzovat i vysoce kladný přínos osobnosti J. A. Komenského pro českou národní kulturu, vzdělanost i mentalitu tradice českobratrské a pobělohorský zápas českých evangelíků o náboženskou svobodu.⁴⁸

V průběhu jednání husovské komise mnohokrát zazněly podněty, které navrhovaly vznik obdobné komise, která by se tak jako komise husovská věnovala odborně této tematicce. Na své uskutečnění však tato myšlenka stále čeká.

Na závěr si dovoluji jako výzvu plynoucí z práce husovské komise⁴⁹ použít ještě jednou slova, jejichž autorem je (velmi pravděpodobně) Oto Mádr: „Tento podnět nesmí odeznít potleskem ani pobouřením.“^{50*}

⁴⁷ QUIS (= Oto MÁDR), „Náš Mistr Jan Hus?“, *Teologické texty*, samizdat č. 11, s. 27–28 (= *Teologické texty* 2 [2015]: 84).

⁴⁸ Tamtéž, s. 28 (= *Teologické texty* 2 (2015): 83–84). V této pasáži autor cituje jiný text ze samizdatových *Teologických textů*: EREMITA, „O smyslu českých dějin tentokrát ekumenicky“, *Teologické texty*, samizdat č. 9, s. 32–35.

⁴⁹ Aby nedošlo k záměně, je třeba zmínit, že jako husovská je nazývána též komise, která byla založena v roce 2011 pod názvem Ekumenická komise pro Husovo jubileum v roce 2015 (viz TISKOVÉ STŘEDISKO ČBK, „Tisková konference: Hus nás nyní spojuje“, <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/tiskova-konference-hus-nas-nyni-spojuje> [zveřejněno 27. 6. 2011, cit. 19. 5. 2015]). Na stránkách s ní spojených se ke dni přednesení tohoto příspěvku jako nejnovější nachází zpráva z 6. 6. 2014 o ustavení komise (formulováno jako obnovení dřívější komise), seznam členů, neúplný text proslovu Jana Pavla II. z 17. 12. 1999, končící uprostřed druhé věty druhého odstavce a vydaný 6. 5. 2014, fotografie stížného listu proti Husovu upálení zveřejněná 6. 5. 2014 a odkazy na hesla „Jan Hus“ a „Betlémská kaple“ ve Wikipedii (viz <http://www.jan-hus.eu/> [cit. 19. 5. 2015]).

⁵⁰ „Církev jde dějinami vpřed (editorial)“, *Teologické texty*, samizdat č. 11, s. 2.

* Text vznikl za finanční podpory Grantové agentury České republiky prostřednictvím grantu Historie a interpretace Bible, č. P401/12/G168.

Work of the Jan Hus Committee up until 2000

Keywords: Jan Hus; Revision of Jan Hus' Trial; Apologies for the Mistakes of the Catholic Church; Jubilee Year 2000; Ecumenic Dialogue; John Paul II.; Miloslav Vlk

Abstract: The article describes the work of the Committee for the study of the life, personality and work of Jan Hus established at the Czech Bishop Conference in the years 1993–2000. The article puts the activity of the Committee into a historical context commencing with Cardinal Beran's participation in the discussion of religious freedom at the 2nd Vatican council (20 September 1965). The final parts of the article summarise the impact which the Committee has had so far and provide ground for contemplation and inspiration. The author's sources are, apart from literature, his personal participation in the work of the Committee, records of the meetings, personal interviews with the Committee members and news and commentaries from the media. In this respect, the article adds author's personal perspective.

Mgr. Pavel Černuška, Ph.D.
Katedra biblických věd
CMTF UP
Univerzitní 22
771 11 Olomouc
Pavel.Cernuska@seznam.cz